

Η ΠΟΛΗ – ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ: ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Ας μελετήσουμε τις παρακάτω γραπτές πηγές και ας σημειώσουμε τα χαρακτηριστικά στοιχεία (κοινωνικά, πολιτικά, θρησκευτικά) του θεσμού της πόλης – κράτους κατά την αρχαιότητα.

ΠΗΓΕΣ	ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
«... η πόλις ήταν ένας αστικός οικισμός, χτισμένος συχνά γύρω από ένα οχυρωμένο ύψωμα, στον οποίο κατοικούσε μεγάλο μέρος του πληθυσμού, μεταξύ αυτών και η αριστοκρατία. Τα περὶ χωράς υφίσταντο αγροτική εκμετάλλευση και ήταν χώρος εργασίας, αλλά μέσα στην πόλη, και συγκεκριμένα στους χώρους συνάθροισης, λαμβάνονταν οι πολιτικές αποφάσεις. Σε μεγάλα τμήματα της Ελλάδας η πόλις ήταν η ανώτατη πολιτική μονάδα. Πάνω από αυτήν δεν υπήρχε καμιά άλλη μορφή πολιτικής ένωσης παρά μόνο το αίσθημα της κοινής πολιτισμικής ταυτότητας, το οποίο εκδηλώνονταν στους πανελλήνιους αθλητικούς και μουσικούς αγώνες, και περιστασιακοί σύνδεσμοι θρησκευτικού χαρακτήρα (Αμφικτιονίες). Οι ίδιοι οι Έλληνες όμως έδιναν σχετικά μικρή σημασία στο να κατοική κανείς μέσα στην πόλη, κι αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι δεν ονόμαζαν τα κράτη με το όνομα της πόλης, δηλαδή «Αθήνα» για παράδειγμα, αλλά ως ενιαίο σύλλογο των ατόμων που κατοικούσαν εκεί: «οι Αθηναίοι». Shuller W., <i>Ιστορία της αρχαίας Ελλάδας, από την κρητομικηναϊκή εποχή ως το τέλος των κλασικών χρόνων</i>, μτφρ. Α. Καμάρα-Χ. Κοκκιλιά, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2001(β), σ. 33	
«Για τους περισσότερους το χαρακτηριστικό γνώρισμα της ελληνικής πολιτικής ζωής είναι η πόλη-κράτος, [...] πρόκειται για κοινωνία πολιτών (ενήλικοι άντρες), πολιτών χωρίς δικαιώματα (γυναίκες και παιδιά) και μη πολιτών (μέτοικοι και δούλοι), για ένα καθορισμένο δηλαδή σύνολο που κατέχει μια ορισμένη περιοχή και ζει κάτω από ένα καθορισμένο ή καθορίσιμο πολίτευμα, ανεξάρτητο από εξωτερικές εξουσίες σε βαθμό που επιτρέπει σε αρκετά από τα μέλη του να αισθάνονται ότι είναι ανεξάρτητα. Η γύρω περιοχή μπορεί να είναι είτε σχεδόν ακατοίκητη είτε εγκατεσπαρμένη με αγροικίες, χωριά ή ακόμη και κωμοπόλεις: οπωσδήποτε όμως είναι απαραίτητο ένα κέντρο, θρησκευτικό, πολιτικό και διοικητικό, γύρω από το οποίο αναπτύσσεται (με αξιοσημείωτη εξαίρεση τη Σπάρτη), η ίδια η πόλις, συνήθως οχυρωμένη, πάντοτε διαθέτοντας εμπορικό κέντρο (αγορά), τόπο συνελεύσεων (συνά ή ίδια η αγορά), έδρα δικαίου και διακυβέρνησης, εκτελεστικής και νομοθετικής, μοναρχικής ή αριστοκρατικής στην πρώιμη περίοδο, και αργότερα συνήθως ολιγαρχικής ή δημοκρατικής.» Forrest G., «Η ιστορία της αρχαϊκής εποχής», Στο Boardman J., Griffin J. & Murray O.(επιμ.), <i>Η Ελλάδα και ο ελληνοιστικός κόσμος</i>, μτφρ. Α. Τσοτσόρου-Μυστάκα, Νεφέλη, Αθήνα 1996, σ. 27	
«... από τα τέλη του 9ου αιώνα, βαθιές και μόνιμες μεταβολές επηρέασαν τις ελληνικές θρησκευτικές αντιλήψεις και τελετουργίες. Η εμφάνιση νέων τύπων προσφορών συνοδεύει τον συνακόλουθο πολλαπλασιασμό των τόπων λατρείας, ορισμένοι από τους οποίους αποκτούν ιδιαίτερη σπουδαιότητα και γίνονται αντικείμενο μνημειακών αναδιατάξεων που καταλήγουν στη δημιουργία ενός ιδιαίτερου προτύπου ιερού χώρου, του ελληνικού ιερού. Έτσι διαγράφεται μια εξέλιξη των λατρευτικών στάσεων που δύο σημαντικά γεγονότα την διευκρινίζουν και την τοποθετούν στο κέντρο της διαδικασίας σχηματισμού της πόλεως: η άνθηση των ιερών έξω από τα μεγάλα οικιστικά κέντρα και η γέννηση της λατρείας των ηρώων.» Polignac F., <i>Η γέννηση της αρχαίας ελληνικής πόλης</i>, μτφρ. Ν. Κυριαζόπουλος, ΜΙΕΤ, Αθήνα, 2000, σ. 32	

2. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις από τον πίνακα:

ευγενείς, βασιλιάς, νόμος, άρχοντας, τύραννος, εμπόριο, πολίτευμα, πόλεις- κράτη, ναυτιλία, αυθαίρετα, βιοτεχνία, αδικία, αριστοκρατικό, ολίγοι, βία, βασιλεία, άριστος, εξουσία, ολιγαρχικό

Οι Έλληνες ήταν χωρισμένοι σε πολλά μικρά κράτη. Τα περισσότερα από αυτά ήταν περιοχές με μικρούς οικισμούς γύρω από μια πόλη. Η πόλη ήταν το κέντρο του κράτους και του έδινε το όνομά της. Τα κράτη αυτά τα ονομάζουμε Κάθε πόλη-κράτος ήταν ανεξάρτητη και είχε δικούς της και Το πολίτευμα όμως άλλαζε, καθώς άλλαζαν και οι συνθήκες της ζωής σε κάθε κράτος.

.....: Στην αρχή το κράτος το κυβερνούσε ο βασιλιάς με ένα συμβούλιο από που ήταν μεγαλοκτηματίες.

Αριστοκρατία: Αυτοί οι μεγαλοκτηματίες αργότερα πήραν όλη τη δύναμη στα χέρια τους, κατάργησαν και κυβέρνησαν μόνοι τους. Το πολίτευμα αυτό ονομάστηκε, γιατί τους ευγενείς τους έλεγαν και

Ολιγαρχία: Κατόπιν με το, την και τη πλούτισαν και άλλοι άνθρωποι και απέκτησαν μεγαλύτερη δύναμη από τους Άρχισαν λοιπόν να παίρνουν εκείνοι την Το πολίτευμα αυτό ονομάστηκε, γιατί οι πλούσιοι ήταν

Τυραννία: Σε μερικές περιπτώσεις κάποιοι φιλόδοξοι άνθρωποι κατόρθωσαν να εκμεταλλευτούν τις φιλονικίες ανάμεσα στις διάφορες πολιτικές παρατάξεις και να πάρουν με τη την εξουσία. Οι άρχοντες αυτοί ονομάστηκαν Οι τύραννοι διοικούσαν και έκαναν πολλές, γι' αυτό ο λαός τους μίσησε και τους κατάργησε. Έτσι, η λέξη "τύραννος", που αρχικά σήμαινε, απέκτησε την κακή σημασία που έχει και σήμερα.

3. Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά της Β (συμπληρώστε τα γράμματα δίπλα από κάθε αριθμό κάτω από τον πίνακα).

A	B
1. Βασιλεία	A. συμμετέχουν εκτός από τους ευγενείς και πλούσιοι
2. Αριστοκρατικό πολίτευμα	B. προσωπική αυθαίρετη εξουσία
3. Ολιγαρχικό πολίτευμα	Γ. είχε παρακμάσει όταν συγκροτήθηκε η πόλη- κράτος
4. Τυραννικό πολίτευμα	Δ. κυρίαρχος είναι ο λαός
5. Δημοκρατικό πολίτευμα	E. την εξουσία έχουν οι ευγενείς

1→

2→

3→

4→

5→